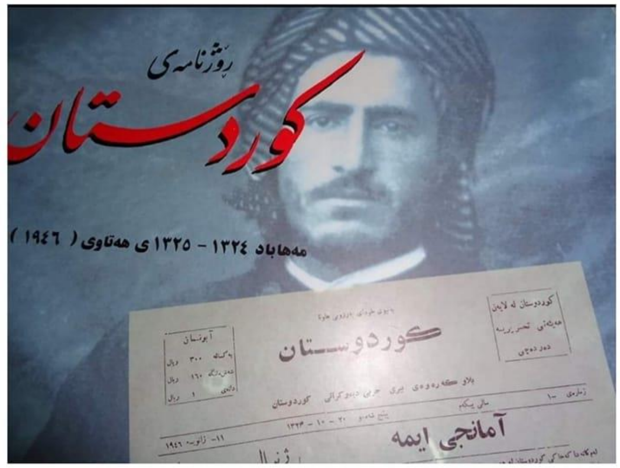

کوردوستان

....

بلاو ئەرەوەی بیری حزبی دیموکراتی کوردوستان

(گواریکی ئەدەبی و کومەلایەتی سیاسی کوردیه)

هەر یازدە روز جاریك بلاو دەکریتەوە

٢ سالی یەکەم ٣٠ سەرماوەز ١٣٢٤ ٢١ دسامبر ٤٥

لەم ژمارەیەدا

بان ژ ادبیات کوردی	صفحەی	١	نوسەر	م حمید:
یوەنم بو وطەنە	«	٦	«	خ شیراو
زی دیموکرات	«	٧	«	م هیمن
ەی دایکی نیشتمان	«	٩	«	ع خسرو
ەوره دەورەی هوەرو کاردەبی	«	١٠	«	م عیشتی
امەی کچیکی دیل	«	١١	«	م هیمن
رمیسکی هەنیو	«	١٣	«	ع.هەزار
دیموکراسی چیە	«	١٤	«	م نزادی
هەلدەکەم	«	١٧	«	م هیمن
ژنرالیسموس استالین	«	١٨	«	م حمیدی

مهاباد چاپخانەی کوردوستان

"سەید محەمەد حەمیدی "

سەرنووسەری ڕۆژنامە و گۆڤاری "کوردستان "

ئامادەکردنی: فارووق فەرهاد   سوئید ٢٠٢٠

لە ماوەی ١١ مانگ تەمەنی کورت، بەڵام وەرجاوەندی کۆماری کوردستان، "سەید محەمەد حەمیدی" بەڕێوەبەری و سەرنووسەری ڕۆژنامە و گۆڤاری "کوردستان "ی لەسەر شان بووە.

وەک بۆ خۆی لە لای کوڕەکانی فەرمووبووی: جاری وابووە ١٨ سەعات کاری کردووە و خەریکی نووسین و وەرگێڕان و ئامادەکردنی وتارەیلی دووانە بووە.

ئەحمەد شەریفی، گۆڤاری" هاوار" ژمارە ١٥ ڕێبەندانی ساڵی ٢٠٠٤

پێڕست:

سەید محەمەد حەمیدی..٤
ڕۆژنامەی کوردستان..٦
نەوشیروان مستەفا ٧
سەید محەمەد حەمیدی چالاکترین.......................................٨
نووسینەکانی حەمیدی لە ڕۆژنامەی کوردستان......................٨
ئەحمەد شەریفی..١٢
گۆڤاری کوردستان..١٤
ڕۆژنامەی کوردستان دەنووسێ...١٦
نووسینەکانی سەید محەمەد حەمیدی.................................١٦
ئامانجی ئێمە..٢١
بەسەرهاتی حەمیدی دوای ڕووخانی کۆمار.........................٢٤
خوێنەری هێژا...٢٨
سەرچاوەکان...٢٩

سەید محەمەد حەمیدی

حاجی مەلا سەید محەمەدی حەمیدی، کوڕی سەید عوبەیدوڵڵا، کوڕی سەید فەیزوڵڵا، کوڕی سەید شوکروڵڵای پارسانیا. لە ساڵی ١٢٨٢ی هەتاوی، لە گوندی "داشالوجە"ی سەقز لە دایک بووە.

بابی کۆچی دوایی دەکا و کۆرپەی ژیر و لێهاتووی داهاتوو، باوکی نابینێ و باوک و کوڕ، هەردوو لە دیداری یەکدی بێ بەهرە دەبن و دایکی باڵی وەسەر دەکێشی و ناوی "محەمەدی" بەسەردا دەبرێ. بەڵام چەرخی گەردون فرە کەچکارە و حەمە لە شەش ساڵێ دایکیشی لەدەستدەدا و بێکەس و دەرەتان دەمێنێتەوە.

پووری یانی خوشکی باوکی دەبێتە پشت و داژداری و گلی دەدەنە لای خۆیان و مەلا حوسێنی ئیبنووعەباسی مێردی پووری، هەزاران سڵاو و ڕەحمەتی لێ بێ، وەک منداڵی خۆی چاوەدێری دەکا و دەیێعاملێینێ و لە هەرەتی تایبەت دا دەینێرێتە لای مەلا عەولا بۆ فێربوونی عیلم و زانستی سەردەم و دەبێتە فەقێ"سەید محەمەد". لە چاخی گەنجی و فەقێ یایەتیدا، زۆر دەرکان دەتەقێنێ و لە حوجرەی فێرگەکانی سەقز، بۆکان، حەمامیان، مەهاباد و پەسوێ دەخوێنی و لە هەر لایێ شتێ فێر دەبێ.

هەرەتی ئیجباری و سەربازی دێ و فەقێیی کوردی سوننی دەبێ سەربازی بکا.

منالم گەورە کرد بە قەندی شاری ڕەزاشا ئەیبا بە ئیجباری

فەقێ " محەمەد "ی باوک مردگی بێ دەردەتان، پەنا دەبا بۆ ماڵی مەلا "محەمەدی بۆری "، باوکی مامۆستا "هەژار "لە مەهاباد. هەتا یارمەتی دا و لە ئیجباری (سەربازی) ڕزگاری کا. مام "هەژار "ی ڕەحمەتی دەنووسێ: جارێکیان کە بۆ سەردان هات بوومەوە ماڵ، مەلایەکی جحێل میوانمان بوو، لە ترسی سەربازی لە لای ئێمە خۆی شاردبۆوە. بابم بە هۆی دۆستان حەولی بۆدا، پێ ناسەکەیان بۆ گۆڕی و لە سەربازی خۆی دزیەوە. لە بەرامبەر ئەو چاکەیەدا بە بابمی گووت: عەبدوڕەحمان بدە دەست من پێی بخوێنم. ئەو بۆ خۆشی کە ناوی سەید محەمەد بوو، موستەعید بوو. دەرسی لای مەلای گەورە دەخوێند. دەگەڵ ئەو چوومە پەسوێ.(چێشتی مەجێور ل. ٢٢).

فەقێ محەمەد، بە قەولی هەژاری ڕەحمەتی موستەعید، پاشان دەگەڕێتەوە مەهاباد و لە مزگەوتی بازاری لای زانای پایەبەرز مامۆستا مەلا حوسێنی مەجدی، دەبێتە هاودەرسی هەژار.

مام هەژار سەید محەمەد بە زۆر زانا ناو دەبا و سەرەنجام لە لای مامۆستا مەلا مەجدی ئیجازەی مەلایەتی وەردەگرێ. دیارە ئەو کات، بەپێی باروزروف، هەموو مەلایەک کە تەنیا چینی باسەوادی بەشێکی زۆری کوردستان بوون، سەریان لە سیاسەت و کوردایەتی دەخورا.

مەلا محەمەد لە دەورانی فەقێیایەتی دا، لەگەڵ بیرو بۆچوونی " ژ ـ ک " ئاشنا دەبێ و کاتێ لە ڕێبەندانی ١٣٢٤دا، کۆماری کوردستان چێ دەبێ، مەلا سەید محەمەد، کوردی و فارسی و عەرەبی باش زان، دەبێتە یەکێک لە کاربەدەستانی گرێنگی کۆمار، کە

بەداخەوە تا ئیستا ئاوڕێکی ئەوتۆ و زانستی شیاوی لێ هاتوویی وەلانەدراوە.

ئەحمەد شەریفی، گۆڤاری" هاوار " ژمارە ١٥ڕێبەدانی ساڵی ٢٠٠٤.

ڕۆژنامەی کوردستان

دەنووسێ: ڕۆژی ١٣٢٤/١٠/٢٠ ساتی ٥ی پاش نیوەڕۆ لە ئیدارەی ڕۆژنامە و گۆڤاری" کوردستان" بە موناسەبەتی کردنەوەی ئیدارە و بڵاوکردنەوەی هەوەڵ ژمارەی ڕۆژنامەی کوردستان جێژنێکی بە شەوکەت گیرا. عولەمای ئەعلام و ئەعزای حیزبی دێمۆکرات و نوێنەرانی نوقاتی کوردستان و تووجار و موحتەرەمینی مەهاباد و زۆر لە ئاغایانی ئەتراف لەم جێژنەدا حوزووریان بوو.

سەید محەمەدی تەهازادە مەعاوینی حیزب، لە لایەن پێشەواوە قادری مودەڕیسی بە سەرۆکی چاپخانە و عەلی خوسرەوی بە مودیری داخڵی چاپخانە و سەید محەمەد حەمیدی بە سەردەبیر ڕۆژنامە و گۆڤاری " کوردستان "ناساند.

ڕۆژنامەی کوردستان ژمارەی ٣ دووشەممۆ ٢٤ بەفــرانباری ١٣٢٤.

نەوشیروان مستەفا

هەروا کاک نەوشیراون مستەفا دەنووسێ: سەید محەمەد حەمیدی چالاکترین نووسەری ڕۆژنامەی بووە، جگە لە چەندین سەروتار و لێدوانی سیاسی، لەسەر بابەتەکانی ڕۆژ، بە زەنجیرە ڕیپۆرتاژێکی درێژی لەسەر جێژنی" سەربەخۆیی و ئیستقلالی کوردستان " و وەرگێڕاوی فارسی" کردان از بدو تاریخ تا سال ١٣٢٠ "ی لەسەر مێژووی کۆنی کورد، و وەرگێڕاوی کوردی " بەسەرهاتی ئارارات "ی لە ڕۆژنامەی" کوهستان "ی تاران و " زانایانی کورد "ی بلاوکردۆتەوە. سەید محەمەد زەنجیرە وتارێکی بە فارسی بەناوی "زبان و ادبیات کردی " یشی دە" ڕۆژنامەی کوردستان "دا بڵاوکردۆتەوە و لە زەنجیرەی " زانایانی کورد "دا باسی " ابن خلكان"یشی کردووە.

حکومەتی کوردستان، کورد لە گەمەی سۆڤێتی دا، نووسینی: نەوشیروان مستەفا ئەمین، ساڵی ١٩٩٢

سەید محەمەد حەمیدی چالاکترین...

سەید محەمەد حەمیدی چالاکترین و پڕ بەرهەمترین ڕۆژنامەوانی سەردەمی کۆمار کوردستانە. ٥٤ وتارو وەرگێڕانی دوو نامیلکە، یەکەمیان (الاکراد منذ بدء التاریخ الی سنته ١٩٢٠)ی ڕەفیق حیلمی لە عەرەبییەوە کردووە بە فارسی (کردان از بدو تاریخ تا سال ١٩٢٠) بە ٣٠ ئەڵقە، دووەمیان (بەسەرهاتی ئارارات ئاگری)ی ئیحسان نووری پاشای لە ڕۆژنامەی " کوهستان " وەرگرتووە، لە فارسییەوە کردوویە بە کوردی و ٢٥ ئەڵقەی لێ بڵاوکردوەتەوە، دوا ئەڵقەی بە (ماویەتی) کۆتایی پێ هێناوە و نەچوەتەوە سەری دوای بەراورکردن لەگەڵ دەقێکی کرمانجیی خواروویدا، دەرکەوت هەر ٥ بڕگەیەکی لێ نەکراوەتە کوردی.

نووسینەکانی حەمیدی لە ڕۆژنامەی کوردستان:

١ـ ئامانجی ئێمە، ڕۆژنامەی کوردستان ژمارەی ١

٢ـ بسم اللە الرحمن الرحیم ژمارەی ٢ ، ٣

٣ـ کوردی بەناوبانگ /١ : مەلا عەلی قزڵجیی تورجانی، ژمارەی ٤ ، ٣

٤ـ فیداکاری یا سەرچاوەی پێشکەوتن ، ژمارەی ٤

٥ـ هاوارێک لە دێمۆکراسی، ژمارەی ٥

٦ـ زانایانی کورد /٢: مەلا جامی، ژمارەی ٥

٧ـ زانایانی کورد/٣: ئیبنول حاجیب، ژمارەی ٦

٨ ـ ڕاسپاردنێک بۆ لاوان و گەنجانی کورد، ژمارەی ٦

٩ـ زانایانی کورد/٤: سوڵتان ساق (ئیسحاق)، ژمارەی٧

١٠ـ کردان از بدو تاریخ تا سال ١٩٢٠ (ترجمه از الاکراد منذ فجر التاریخ الی سنته ١٩٢٠، بقلم الاستاذ رفیق حلمی)، ڕۆژنامەی کوردستان ژمارەی ٧، ٨، ٩، ١٠، ١١، ١٢، ١٣، ١٤، ١٥، ١٦، ١٧، ١٨، ١٩، ٢٠، ٢١، ٢٢، ٢٣، ٢٤، ٢٥، ٢٦، ٢٧، ٢٨، ٢٩، ٣٠، ٣١، ٣٢، ٣٣، ٣٤، ٣٥، ٣٦

١١ـ بە موناسەبەتی یەکەمین ساڵی وەفاتی ئەبولحەسەن سەیفی قازی " سەیفول قوضات " ، ژمارەی ٨

١٢ـ زانـــایـــانی کورد/٥ : عەلی تەرمۆکی، ژمارەی ٨

١٣ـ زانایانی کورد/٦: بابا تاهیری عوریان، ژمارەی٨

١٤ـ زانایانی کورد/٧: مەلا عەلی حەریری، ژمارەی ٩

١٥ـ زانایانی کورد/٨: مەلا عەبدوڵڵاپیرەباب"انی عبدالله"ژماره ١٠

١٦ـ زانـــایـــانی کورد/٩: شێخ مـــەعرووفی نۆدێ، ژمارەی ١١

١٧ـ زانایانی کورد/١١: مەلا خزری نـــالی، ژمارەی ١٢ـ١٣ـ١٤

١٨ـ سوپای سوور، ژمارەی ١٧

١٩ـ زانایانی کورد/١٢: ئیبنول ئەثیر، ژمارەی ١٧

٢٠ـ خوێندەوار بـە نـەخوێندەواری تێگـەیێنی: واعتصموا بجبل اللـه جمیعا ولاتفرقوا، ژمارەی ١٨ـ١٩

٢١ـ زانایانی کورد/١٣: مەولانا خالید کوردی شارەزووری، ژمارە ١٩

٢٢ـ شارەوانی، ژمارەی ٢٠ـ٢١ـ٢٢

٢٣ـ لەسەر: تفی سەر بەرەوژوور، ژمارەی ٢٢

٢٤ـ شەڕ بە کۆنە قین دەکرێت، ژمارەی ٢٦

٢٥ـ خوا کێو نەبینێ بەفری تێناکات، ژمارەی ٣٣

٢٦ـ بێ دەنگی بۆچی و تاکەی؟ ژمارەی ٣٤

٢٧ـ فەجایع و مەزاڵەمێ کە دەوڵەتی تورکیە نیسبەت بە کوردان کردوویەتی (لە " ایران ما " وەرگیراوە)، ژمارەی ٣٥

٢٨ـ بەسەرهاتی ئارارات " ئاگری " (لە" کوهستان " وەرگیراوە)، ژمارەی ٣٩، ٤٠، ٤١، ٤٢، ٤٣، ٤٤، ٤٥، ٤٦، ٤٧، ٤٨، ٤٩، ٥٠، ٥١، ٥٢، ٥٣، ٥٥، ٥٦، ٥٧، ٥٨، ٥٩، ٦١، ٦٢، ٦٣، ٦٤، ٦٦

٢٩ـ کوردستان خۆ ڕادەپشکێنێ و بەسەر هەموو بەرهەڵستیکدا زاڵ دەبێت!! ژمارەی ٤١

٣٠ـ ئینسانی" پەکن" کۆنترین ئینسانی ڕووی هەردییە (لە " ایران ما " وەرگیراوە)، ژمارەی ٤١

٣١ـ کوردستان قسان دەکا، ژمارەی ٤٣

٣٢ـ هەوەڵ ڕۆژی مانگی مەیی ئەوساڵ دەگەڵ ڕۆژی لە دایک بوونی حەزرەتی پێشەوای کوردستان یەک کەوتوە، ژمارەی ٤٣

٣٣ـ بە کچا میروید! ژمارەی ٤٩

٣٤ـ ئازادیی خۆمان ڕادەگرین و بە گشت نەتەوەکانی ئێرانی دەبەخشین، ژمارەی ٥٣

٣٥ـ کورد میللەتێکی ئازاو شایستەی ژیانە، ژمارەی ٥٤

٣٦ـ کوردستان دەچێتە پێش، ژمارەی ٥٥

٣٧ـ جەنگ و نیشتمان پەرستن خووی تەبیعیی کوردە، ژمارەی٥٨

٣٨ـ دیسان پەلاماری مورتەجیعین، ژمارەی ٦٠

٣٩ـ شاعیری میللیی جـــەوان هێمن، ژارەی ٦٥

٤٠ـ کورد بە عەشقی ئازادی دەژی و ملەدەکا و لەم پێناوەدا دوامین هێزی خۆی بەکار دێنێ، ژمارە ٦٦

٤١ـ ئەیالەتی ئازەربایجانی ڕۆژئاوا یا کوردستانی باکووری ئێران (لە " کوهستان " وەرگیراوە)، ژمارەی ٦٨

٤٢ـ دوو میللەتی ئازاد و قارەمانی کورد و ئازەربایجان،ژمارەی ٦٩

٤٣ـ سەرپۆلی محەمەدی نانەوازادە، شەهیدی ڕێگای نیشتمان، ژمارەی ٦٩

٤٤ـ جەوانان و گەنجان لاوان، ژمارەی ٧٠

٤٥ـ ڕابردووی ژیانی مەڕحوومی قازی عەلی، ژمارەی ٧٠

٤٦ـ هەڵستانی کوردستان لەدوای مەسئەلەی ئەعراب و یەهوود دووهەم مەسئەلەی موهیمی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستە(لە کوهستان وەرگیراوە)، ژمارەی ٧٠

٤٧- قانوونی ئیستالین: کەسێ کار نەکا ناخوا (لە گۆڤاری "شوورەوی" یەوە)، ژمارەی ٧٢

٤٨- یایانی ئازەربایجانی شوورەوی، شەڕانی پاڵەوانانەی یایان و کچانی ئازەربایجانی شوورەوی (بۆ) پارێزگاری لە نیشتمان (لە گۆڤاری " ئازەربایجان "ەوە)، ژمارەی ٧٣

٤٩- ڕژیمی تورکیە دەگەڵ کوردەکانی ئەو مەملەکەتە چلۆنە: ناسر ئازادپوور (وەرگێڕان)، ژمارەی ٧٤

٥٠- ئینقیلابی ئێران و دامەزراندنی مەشرووتییەت، ژمارەی ٧٥

٥١- لە دەورووبەری مەسئەلەی کوردان و دواڕۆژی ئەوان، ئایا داوخوازیی کوردان بۆ دامەزراندنی دەوڵەوتێک لە کوردستان پێک دێت (لە " المصری " چاپی قاهیرە وەرگیراوە)، ژمارەی ٧٧

٥٢- موبارەزەی ئازادی و دێموکراسیی ئێمە پێی دە پێنجەمین ساڵی خۆی نا. ژمارەی ٧٩

٥٣- دێموکراسی یانی چی؟ دێموکراسی لە کوردستانی ئازاددا چلۆنە، ژمارەی ٨٥

٥٤- لە ماوەیەکی کەمدا کوردستان دەبێتە کانوونی دێموکراسی، ژمارەی ٨٨

ئەحمەد شەریفی

یەک دوو ساڵ لەمەوبەر، ئێوارەیەک لە حەوشی کاک نەوشیروان مستەفا ئەمین، توێژەوان نووسەر و زانای گەورە باس و خواسی کۆمار و هەڵسوڕینەران و قەڵەم بەدەستانی ئەو کات و سەردەم دەئارادا بوو. نەوشیروان سەید محەمەدی بە یەکێک لە باشترین نووسەرانی سەردەمی کۆماری مەهاباد دادەنا و زۆری تاریف کرد.

سەیدێکی کە ماوەیەکی زۆر لە مەهاباد ژیا بوو، بەڵام ئەز ناسیاوێکی ئەوتۆم دەبارەیدا نەبوو. کاک نەوشیروان فەرموویان حەتمەن وەپێ و شوێنی سەرگوزەشتەکەی کەوە.

عەرزم کرد قوربان ساڵی ١٣٢٥ی هەتاوی، لە کرماشان بووم، دۆستێکی مەهابادیم کچێکی کۆنە مەهابادی کە لە سنە ژیا بوو و لە سنە گەورە ببوو، خواستبوو. بۆ زەماوەند بانگی کردبووم و ئەمنیش لەگەڵ مێدیا خانی زەندی ژنی حەسەن زیرەک کە هاوکارم بوو و ئەویش هەر کۆنە مەهابادی بوو چووینە سەر شایی لە سنەی شەوێ بریاردرا، ئەمن لە ماڵە سەیدێکی جیرانی باوکی بووکێ بنووم. لە گەڵ کەماڵ و جەماڵی کوڕی سەید چووینەوە ماڵێ و بە خزمەتی گەیشتم و کاتێ زانی لە بەشی کوردی ڕادیۆ کرماشان کار دەکەم زۆری پێ خۆش بوو.

هێندێکمان سەبارەت بە زمانی کوردی قسە کرد. بەڵام ئەزبەنی ئەوکات نەمدەزانی ئەو سەیدە پیرە نوورانییە، هەمان سەید محەمەدی حەمیدی، بەڕێوەبەر و سەرنووسەری ڕۆژنامە و گۆڤاری کوردستانە.

ئەحمەدی شەریفی، گۆڤاری هاوار ژمارە ١٥ ڕێبەندانی ساڵی ٢٠٠٤

"گۆڤاری کوردستان "

ژمارەی یەکەمی ساڵی یەکەمی گۆڤاری " کوردستان " لە ١٥ی سەرماوەزی ١٣٢٤دا بەرامبەر ٦ی دیسامبری ١٩٤٥ لە چاپخانەی کوردستان لە مەهاباد چاپ و بڵاوبووتەوە. گۆڤاری " کوردستان " لەژێر ناوەکەیدا نووسراوە: " بڵاوکەرەوەی بیری حیزبی دێمۆکراتی کوردستان " و گۆڤارێکی ئەدەبی، کۆمەڵایەتی، سیاسییە، هەر ١٥ ڕۆژ جارێک بڵاودەکرێتەوە.

گۆڤارەکە خۆی بەناونیشانی " خوێندەوارانی بەڕێز " ئامانجەکانی خۆی بەمجۆرە روون کردۆتەوە:

خۆمان گەلێک بە بەختیار دەزانین کە بە یارمەتی خودا یەکەم ژمارەی گۆڤاری "کوردستان "تان پێشکەش دەکەین و هیوامان هەیە بە دڵێکی خۆش لێمان وەرگرن و لە حدوودی دەستەڵاتی خۆماندا بۆ بڵاوکردنەوە و ژیاندن و پێش خستنی ئەو گۆڤارە یارمەتیمان بدەن تا ئەیگەیەنینە ڕیزەی گۆڤارە هەرە چاکەکانی گیتی چوونکە ئەو هۆش و لێکدانەوە و گەرمییەی کە ئێمەی خستووتە سەر دەرهێنانی ئەم گۆڤارە لە دڵی گەرمتر و بە تینترە.

گۆڤاری " کوردستان " گۆڤارێکی ئەدەبی، تاریخی، کۆمەڵایەتی، مانگیی کوردییە، یەکەمین ئارمانی بژار و ژیانەوەی زمان و ئەدەبیاتی کوردیە و زیندووکردنەوەی کورد و کوردستانە، بە پێی شارەستانێتی ئەمڕۆ و بۆ ژیانەوەی نێوو ئاساری زانایانی کورد تەقەڵا دەدا.

ژمارەی دووەمی لە ٣٠ی سەرماوەزی ١٣٢٤ بەرامبەر ٢١ی دیسامبری ١٩٤٥ دەرچووە.

دەرچوونی گۆڤاری" کوردستان" هاوزەمان بوو لەگەڵ هەڵچوونی بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد لە ئێراندا. لەو ماوەیە دا رووداوی مێژووساز قەومان. دەستکرا بە دەرکردنی ڕۆژنامەی"کوردستان" لە هەمان چاپخانە و بە هەمان نووسەرو کرێکار، لەبەر ئەوە ژمارەی سێیەمی گۆڤاری "کوردستان" دواکەوتووە تا خاکەلێوە.

دڵشاد ڕەسووڵی دەنووسێ: وابوو گۆڤاری" کوردستان" وەک گەلاوێژی ئاسمان لە وڵاتە جوانەکەی خۆمان دەستی کرد بە بڵێسەدان. دڵی دانیشتووانی وڵاتی شادوو ئی بەدکارانی بە لەرزە هێنا.

ڕۆژنامەی کوردستان دەنووسێ:

گۆڤاری کوردستان ژمارە ٣ لە چاپ دەرکەوت.

نرخ: ١٠ ریال

نرخ: بۆ شاگردان و مامۆستایان ٥ ریال

ڕۆژنامەی کوردستان ژمارە ٤٦ شەممۆ ٢١ بانەمەڕ ١٣٢٥_١٩٤٦.

گۆڤاری کوردستان لەگەڵ رووخانی حکوومەتی کوردستاندا لە دەرکەوتن کەوت.

نووسینەکانی سەید محەمەد حەمیدی

سەید محەمەد حەمیدی زۆربەی نووسینەکانی بەناوی (س. م. ح) یان (م. حمیدی) لە ڕۆژنامەی (ایران ما)وە وەریگرتووە دەڵێ:

" بۆمبی ئەتۆمی لە زەمانی معاویە (ض) کوڕی ابو سفیان "

دڵنیا بە کە لەم وتارەدا نامەوێ چیرۆک بگێڕمەوە یا وەدوو ڕۆمان نووسان بکەوم و مەبەستێکی خەیاڵی لەبەرچاو دروست بکەم و بە لکوپۆپەوە لە پێش چاوی خوێندەوارانی ڕابوێرم.

گفتوگۆی ئێمە لەم وتارەدا تەنیا لە ڕووی مێژووەوەیە، بەڵام لەم مێژووانەیە کە خەڵکی کەمتریان ڕوو تێکردووە لەبەر ئەوە لەوی زۆر ئاگادار نین بەڵام بۆ خوێندنەوە یا بیستن دەبێ.

پاش ئەوەی معاویە کوڕی ابو سفیان پایە ڕێژی سلسلەی بنی امیە دەستەڵاتی خۆی لەسەر هەردی شام (کە ئەوڕۆ بە سوریا نێو دەبرێ) پایەدار کردو شاری دیمەشقی کردە پایتەخت تەسمیمی گرت کە ئیمپڕاتۆرێ بەنێوی رۆمیە الصغری و بە وتەی ئەوروپائیان بیزانس) لە پێ بخاو پایتەختی ئەم ئیمپڕاتۆریە وەچەنگ خا.

گشت دەزانن کە پایتەختی ڕۆمیە الصغری شارێ بە نێوی قوستەنتەنیە بوو. کە ئەوڕۆ بەنێو ئسلامبۆل (بە قەولی تورکان ئستانبول) دەگوترێ و لە بەهاری ٥٤ هجری کە دەگەڵ ٦٧٣ میلادی یەک دەگرێتەوە معاویە تەسمیمی گرت کە قوستەنتەنیە بگرێت.

هەروەها لە وتارێکدا، کە لە زمانی عەرەبییەوە تەرجەمەی کردووە و لە بەرهەمێکی (جمال الدین الافغانی)یەوە وەریگرتووە، بە ناونیشانی " ترس " وا دەست پێدەکات:

" قل ان الموت الذی تفرون منە فانە ملاقیکم "

بلّێ بێ شک ئەو مردنەی لە دەستی هەڵدێن تووشو دەبێ.

بەچاو دیومانە، وە لە کتێبا خوێندوومانە، وە لە حیکایەتا بیستوومانە، کە هێندێ زەلام کارێکیان کردووە، کە بیری خەڵکی لێ سووڕماوە وەختێ کە ئەشخاسینی کەم عەقل تێی نۆڕیون وای لێ حاڵی بوون کە ئەوە کارێکی موعجیزەیە یا لە عەقڵ دوورە وە کەسی دیکە ناتوانێ ئەو کارە یا وەکوو ئەو کارە بکا وە برێکی دیکە وای تێگەییون کە کردنی ئەو کارە لە بزووتنەوەی ئەفلاک و ئەستێران و بەری بەخت (شانس)ە، کورت فکرانیش پێیان وایە کە کردنی ئـەو

کارە ڕێکەوتنە وە هیچ کامیان ڕێی حەقیان نەزانیوە وە ئامرازی کارەکەیان نەدۆزیوەتەوە..).

سەرچاوەی ڕۆشنبیریی وەرگێڕ، سەرچاوەیەکی دینییە، هەڵبژاردنی بابەتەکانیشی هەر لەو بوارەدایە و بەرهەمی گەورە پیاوانی ئیسلامی هەڵبژاردووە و تەرجەمەی کردووە، بەڵام لە ژمارەی یەکەمی گۆڤاری "کوردستان"دا لە ١٩٤٥ کە خۆی سەرنووسەری بووە لە دەسپێکی گۆڤارەکەدا لە بارەی ژیانی ستالین و مەدح و سەنای ئەو پیاوەدا نووسیوویێتی و وتەی گەورە پیاوانی لە باوەرە وەرگرتووە و لە کۆتاییدا بە قەناعەتەوە دەڵێ: کە بە تەواوی جێنشینی لێنینە.

ئەم دژوارییە لە هەڵویست و بۆچوونیدا بەدی دەکرێ، بێگومان دیارە ئەو ڕۆژگارە کەم کەس توانیوییێتی خۆی لەوە هەڵبوێرێ، لەوەی کە یەکیەتی سۆڤێت پشت و پەنای میللەتانی ژێردەستەیە.

بەداخەوە، هەروەکوو لە پێشتریێ ئاماژەم لە بۆ کردووە، بە تەواوی ناتوانین بڕیار لەسەر ئەوە بدەین کە، ئایا وەرگێڕ تا چەند لە وەرگێڕانەکەیدا سەرکەوتووە و چ جۆرە ڕێبازێکی وەرگێڕانی لەبەرگرتووە، چونکە دۆزینەوەی سەرچاوەی سەرەکی بابەتەکان کارێکی قوورسە. دەبێ لێرەدا ئاماژە بۆ ئەوەیش بکەم، کە سەید محەمەد حەمیدی بێجگە لەوەی بەرهەمی بۆ سەر زمانی کوردی وەرگێڕاوە، بە پێچەوانەشەوە لە زمانی کوردییەوە بۆ سەر زمانی فارسیش هەندێ وتاری مێژوویی وەرگێڕاوە.

١ـ ڕۆمن، بۆمبی ئـەتۆمی لە زەمانی معاویە (ض) کوڕی ابو سفیان وەرگێڕ: سەید محەمەدی حەمیدی، گۆڤاری کوردستان، ژمارە ٤ ل. ٣٠ ـ ٣٥

٢ـ جمال الدین افغانی، ترس، وەرگێڕ: سەید محەمەدی حەمیدی، گۆڤاری هاواری کورد، ژمارە ١ ل.٢

٣ـ شەرحی حالی ئەستالین، سەید محەمەد حەمیدی، گۆڤاری کوردستان ژمارە ١ ل.٢ـ٥

٤ـ کوردان از بدو تاریخ تا سال ١٩٢٠، ترجمە سید محمد حمیدی، ڕۆژنامەی کوردستان، ژمارە٧ ل.٣ ساڵی ١٩٤٦

٥ـ زانایانی کورد، سەید محەمەدی حەمیدی، گۆڤاری کوردستان، ژمارە ٤، ساڵی ١٩٤٦

٦ـ بەشی دینی، سەید محەمەدی حەمیدی، گۆڤاری کوردستان، ژمارە ٤، ساڵی ١٩٤٦

٧ـ زمان و ئەدەبیات کوردی، سەید محەمەدی ، گۆڤاری کوردستان، ژمارە ٢ ، ٣٠ سەرماوەز ١٣٢٤ ـ ١٩٤٥ ل. ١

ڕۆژنامەنووسی کوردی سەردەمی کۆماری دێمۆکراتی کوردستان ١٩٤٢ ـ ١٩٤٧ نووسینی: د. هیمدادی حوسێن سلێمانی ٢٠٠٨

کوردوستان

بلاو ئەرەوەی بیری حزبی دیموکراتی کوردوستان

(گواریکی ئەدەبی و کومەلایەتی سیاسی کوردیە)

هەر پازدە روژ جاریك بلاو دەکریتەوە

٢ سالی یەکەم ٣٠ سەرماوەز ١٣٢٤ ٢١ دسامبر ٤٥

لەم ژمارەیەدا

بان و ادبیات کوردی	صفحەی ١	نوسەر م حمید
جوەنم بو وطەنە	« ٦	« خ شیراو
زی دیموکرات	« ٧	« م هیمن
ەی دایکی نیشتمان	« ٩	« ع خسرو
دووە دەورەی هونەر و کاردەبی	« ١٠	« م عیشقی
امەی کچێکی دیل	« ١١	« م هیمن
رمیسکی هەتیو	« ١٣	« ع. هەژار
دیموکراسی چیە	« ١٤	« م نزادی
هەل دەکەم	« ١٧	« م هیمن
ژنرالیسموس استالین	« ١٨	« م حمیدی

مهاباد چاپخانە کوردوستان

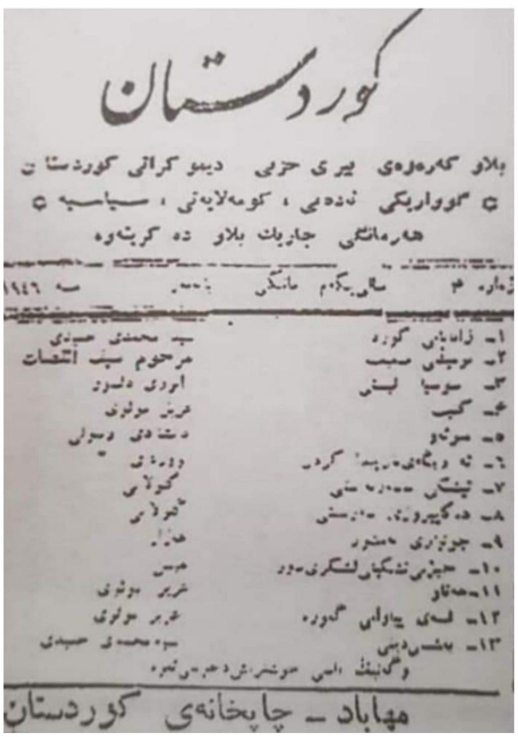

کوردستان

بلاو کەرەوەی بیری حزبی دیموکراتی کوردستان

گوواریکی ئەدەبی، کومەلایەتی، سیاسیە

هەرمانگی جاریك بلاو دە کریتەوە

ژمارە ٣ سالی یەکەم مانگی [illegible] سە ١٩٤٦

١ـ ژالەیانی گورە — سید محمدی حمیدی
٢ـ موجیفی [illegible] — مرحوم سیف القضات
٣ـ [illegible] — [illegible]
٤ـ [illegible] — [illegible]
٥ـ [illegible] — [illegible]
٦ـ [illegible] — [illegible]
٧ـ [illegible] — [illegible]
٨ـ [illegible] — [illegible]
٩ـ [illegible] — [illegible]
١٠ـ [illegible] — [illegible]
١١ـ [illegible] — [illegible]
١٢ـ [illegible] — [illegible]
١٣ـ [illegible] — سید محمدی حمیدی
[illegible]

مهاباد ـ چاپخانەی کوردستان

سەید محەمەد حەمیدی سەرنووسەری گۆڤاری "کوردستان"

ئامانجی ئێمە

سەید محەمەدی حەمیدی، لە ڕۆژنامەی کوردستان ژمارە ١ کە ڕۆژی پێنجشەمۆی ١٣٢٤/١٠/٢٠ بەرامبەری ١١ی کانوونی دووەمی ١٩٤٦ لەژێر ناوی " ئامانجی ئێمە "دا دەنووسێ:

ئەم کاتە کە خاکی کوردستان لە هەموو وەختێک زیاتر پێویستی بە فیداکاری کوڕەکانیەتی، لەوئانەدا کە هەموو نەتەوەکانی گیتی بۆ ڕاگرتن، و بۆ وەدەسهێنانی سەربەستی و ئازادی خۆیان، و بۆ وەدەس خستنی وەساییلی پێشکەوتنی هاونیشتمانەکانیان دە تەقەلادان، لەم وەختەدا کە هەموو نەتەوەکانی عالەم غەیر ئەز سەربەستی و گەورەیی نیشتمانەکەیان ئامانجێکیان نییە و بە شەو و بە ڕۆژ بۆ گەیشتن بەم ئامانجە هەوڵ دەدەن، ئێمە خەریکی چین؟ ئامانجمان چیە؟

پاش چەندین ساڵ دەربەدەری و سەرکزی و بەند و تێهەڵدانی بێ ژمار و قوڕبەسەری هەژاری، لە پاش ئەوەی بە ئیشارەی دوژمنان بە نێوی مەنگوڕ و مامەش و زەرزا و دێبوکری و گەورک و گەڵباغی و... کەوتبووینە گیان و ماڵی یەکتر و خوێنی یەکترمان دەمژی و دەڕشت و بۆ قازانجی شەخسی خۆمان هیچ شتێکمان نەدەهاتە بەر چاو و هەر خەریک بووین دووبەرەکی و تەفرەقە بخەینە نێو یەکتر، بە کورتی پاش ئەوەی هیچ وەختێک لە بیری هاونیشتمانی خۆماندا نەبووین و لە تەپوو تۆزی زەمانەدا بەغەیری نەفعی خۆمان بیرێکمان نەبوو، و دوژمنەکانمان نەیان دەهێشت بە زمانی خۆمان بخوێنین و لە تیشکەی زانستی دەورەی بیستەم بێبەش کرابووین،

بیری سەربەستی لە لامان خەیاڵی پووچ بوو، و ئەوانەش کە بیرێکیان هەبوو کەم بوون، بەتایبەتی غوولی ئیستیبدای ڕەزاخان بە جارێک پشتی ئێمەی شکاندبوو. پیاوە نیشتمان پەروەرەکانی کوردستان یا کوژران یا لە شیراز و تاران و خۆراسان دا بەند کران. لەو کاتەدا کە زیللەت و دەربەدەری بە نوقتەی ئاخری گەیشت، خودای بەرز هاتە سەر ڕەحم و بەزەیی بە ئێمەدا هات.

شەهریوەری ۱۳۲۰ هاتە پێش ئێمە لە زەنجیری دیلی ڕزگارمان بوو و دەستی بەستراومان کراوە. چاوی نووستوومام وەخەبەر هات، کۆمەڵێک لە لاوان و گەنجانی کوردستان کۆبوونەوە، دەستی برایەتی و یەکیتیان دا دەس یەک. بێ وچان سەعییان بەخەرج دا. حیزبی دێمۆکراتیان بە وجوود هێنا و هەر بەرهەڵست و خاینێک کە لە ناو کوردستاندا هەبوو لە نێویان هەڵگرت.

حیزبی دێمۆکرات لە مەودایەکی کەمدا، توانی لکی خۆی لە تەواوی شارەکانی کوردستانی ئێران بکاتەوە. ئێستا لە کوردستاندا، نێوی مەنگور و مامەش و زەرزا و دێبوکری و.... و هەر پیتی کە بۆنی جودایی لێ بێ ناکوترێ، هەموو بە یەک دەنگ دەڵێن: ئێمە کوردین، کوردمان دەوێ، ئیمڕۆ سەرکزیمان بە سەربلیندی و هەژاریمان بە دەوڵەمەندی و دوو بەرەکیمان بە یەکیتی گۆڕیوەتەوە.

هاونیشتمنان بە چاوێک تەماشا دەکەین و هەموومان بۆ میللەت کار دەکەین و بە زمانی شیرینی کوردی دەخوێنین. ئەخلاقی خەراپمان گۆڕیوەتەوە بە ئەخلاقی چاک..

ئێمە بە دڵمانا نەدەهات خاوەنی چاپخانە و ئینتیشارات بین، ئەوا بە یارمەتی خودا ڕۆژنامەی کوردستان داندرا و هەوەڵ ژمارەی بڵاوکراوە. ئەم نامەیە کە لە لایەن حیزبی دێمۆکراتی کوردستانەوە بڵاو دەبێتەوە دەیەوی قەلایەکی ئاسن لە ئیتحاد و برایەتی بێنێتە بەرهەم کە بناغەکەی بە زانست و هونەر و لەش ساغی داندارابێ و بتوانی دەگەڵ سێلاوی دووبەرکی و بەدبینی و هەموو جۆرە رەوشتێک کە بۆ سەربەستی زەرەر بێت بەربەرەکانی بکا. هیوامان وایە ئەم قەلایەی کە خەریکین قایمی بکەین وەها قایم و بەهێز بێت کە هیچ هێزێک نەتوانی بەربەرەکانی لە گەلا بکا.

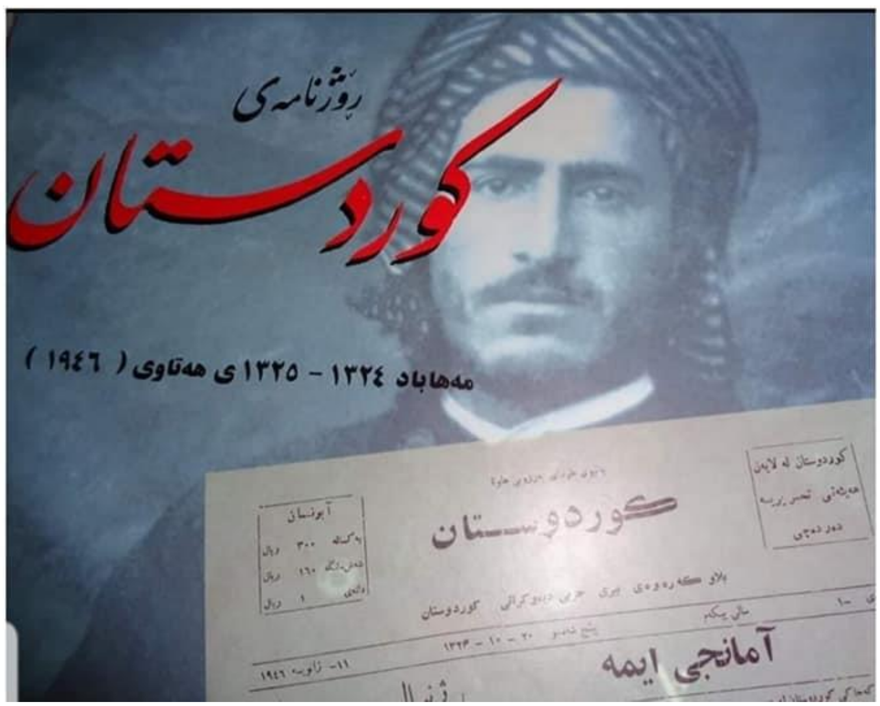

ڕۆژنامەی کوردستان ژمارە ١ پێنج شەمۆ ٢٠ بەفرانبار ساڵی ١٣٢٤ _ ١٩٤٦ ــ سەید محەمەد حەمیدی

بەسەرهاتی حەمیدی دوای ڕووخانی کۆمار

وەک کوڕێکی ژیری سەیدی ڕەحمەتی، کاک کەماڵ و جەماڵ ئاگاداریان کردم، خوالێخۆشبوو سەرنووسەری ڕۆژنامە و گۆڤاری کوردستان خاوەنی چەندین بەرهەم و نووسراوەیە، وەک "شەرعیات" بۆ پۆلی سەرەتایی منالان، کتێبێک سەبارەت بە عرفان و تەسەروف لە کوردستان و چەندین شەرح و راقە لەسەر کتێبێکی تر و هەروا، کتێبی " نور ـ الانور "ی سەید" عەبدولسەمەدی قووداری" بە خەتی خۆش و قەشنگی دەنووسێتەوە. نووسەران و ڕوناکبیرانی وەک سەید محەمەد حەمیدی، هەژار، هێمن، قزلجی و زەبیحی دەربەدەر و ئاوارە و سەرگردانی هەندەران دەبن.

سەید محەمەدی سەرنووسەری ڕۆژنامە و گۆڤاری " کوردستان " پەڕەوازی خەلانێ دەبێ و دەبێتە کاتب و میرزا نووسی شێخ عەلائەددینی مالاوا، کە دالدەی چەند کەسی تری لە ڕاکردووان دابوو.

کاتێ پاش ماوەیەک، ئاو لە ئاسیاو دەکەون و بارو دۆخ هێمن دەبنەوە، سەید دەگەڕێتەوە کۆنە لاجانێ و دەبێتە مەلای پێش نوێژی باوەڕمەندان، هەتا بوورین و عەفووی سەرانسەری و گشتی دەردەکرێ و سەید دێتەوە مەهاباد و بە کۆمەگ و یارمەتی دۆستان و ڕۆشنایان لە ئیدارەی دووخانیات کارێکی پێ دەدرێ هەتا زگی زارۆکانی پێ تێرکا و نانێکی نەمر و نەژیی بکەوێتە سەر خوانی بۆ منالانی. پاشان دۆستان و ئاشنایان حەول و تەقەلای بۆ دەدەن و لە ئیدارەی " ثبت و احوال " دادەمەزرێ.

ماوەیەک لە مەهاباد و بۆکان و سەقز کار دەکا، بەڵام ساواکی ڕژیمی شا بەربێنگی پێ دەگرێ و بە " عنصری خطرناک "ی لە قەلەم دەدا و سەرگۆن و تەبعیدی " سوڵتان ئاوا "ی " ئەراک" دەکرێ.

ڕێزدار " سادق وەزیری " سەرۆکی گشتی " ثبت و احوال "ی ئوستانی کوردستان دەهانایەوە دێ و ڕایدەگوێزێتە شاری سنە بۆ لای خۆی و هەتا ئاخرین ڕۆژیگەلی ژیانی لە سنە دەژی.

سەرەنجام لە ڕۆژی ١٣٥٨/١٢/٧ لە تەمەنی ٧٦ ساڵیدا ماڵاوایی لە گەل و نەتەوەکەی دەکا و لە گۆڕستانی شێخ مەحمەد باقری غیبیاسی، لە ناو شاری سنەدا، تەسلیم بە خاک دەکرێ.

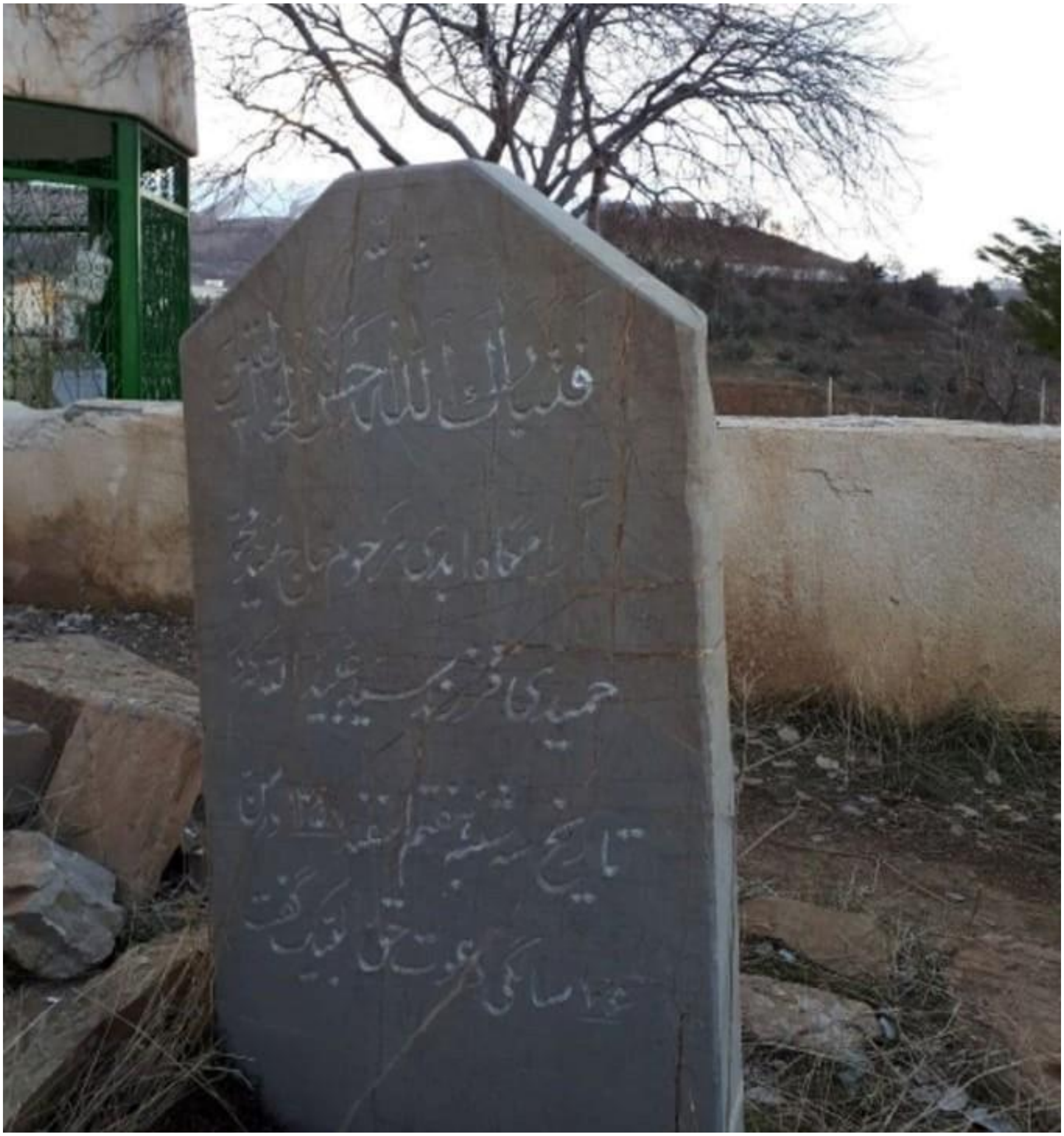

گەڵكۆ سەید محەمەد حەمیدی

دیاری شەبنەم خانمی حەمیدی سپاسی دەکەم

با ئەوەش بێژم کە شادڕەوان سەید محەمەد حەمیدی، لە شاری سنە، دۆستایەتێکی نزیکی لەگەڵ " پردیس مەکۆ "، " ئایەتووڵڵا مەردوخ " ئوستاد حەمەدی " کوردستانی "، مەلا " سەبار "، " ئەحمەد موفتی زادە "، زانای پڕ بە ناوبانگ مەلا " سەدیقی موجتەهیدی" ، "شێخ نیزامەددینی غەیاسی"، مەلا " حسامەددین موجتەهیدی "و جەنەت مەکان " بابا مەردوخی کوردستانی " دا هەبوو.

سەید محەمەد یەکێک لەو کەس گەلە بوو کە دە کۆماری کوردستان دا ، فرە ڕەنجی دی.

ئەحمەد شەریفی، گۆڤاری هاوار، ژمارە ١٥ ڕێبەندانی ٢٠٠٤

خوێنەری هێژا:

ماوەیەک بوو، دەگەڕام کە بزانم بەڕاستی ژیان و بەسەرهاتی چالاکترین نووسەر و وەرگێڕی ڕۆژنامە و گۆڤاری "کوردستان "سەید "محەمەد حەمیدی " ، چلۆن ژیاوە، ئایا غەیری نووسینەکانی لە ڕۆژنامەی کوردستان بەرهەمی دیکەی هەبووە؟ و دوای رووخانی کۆمار کوردستان چی لێ بەسەرهات؟

بە هەڵکەوت گۆڤاری " هاوار " ژمارە ١٥ ڕێبەندانی ساڵی ٢٠٠٤م وەدەست کەوت و دیتم کە بەڕێز کاک ئەحمەد شەریفی، بابەتێکی لەسەر ژیان و بەسەرهاتی سەید محەمەد حەمیدی لە ٥ لاپەڕەدا نووسیوە. منیش نووسینەکەی کاک " ئەحمەد "م لەگەڵ چەند سەرچاوەیکی تر کۆکردەوە و توانیم هەرچەند بە کورتی، ژیان و بەسەرهاتی ئەو نووسەرە ماندوو نەناسەی سەردەمی کۆمار کوردستان بنووسمەوە و بە ئێوەی خوێنەری هێژا بناسێنم.

سوپاس و پێزانین بۆ یارمەتی گوڵاڵە پێشنماز و شەبنەم حەمیدی..

فاڕووق فەرهاد، سوئید ٢٠/١١/٠٩

سەرچاوەکان:

١ـ گۆڤاری" هاوار " سەرنووسەر: مەنسووری سیدقی ، ساڵی چوارەم، ژمارە ١٥ ڕێبەندانی ساڵی ٢٠٠٤

٢ـ ڕۆژنامەنووسی کوردی سەردەمی کۆماری دێمۆکراتی کوردستان ١٩٤٢ ـ ١٩٤٧ نووسینی: د. هیمدادی حوسێن سلێمانی ٢٠٠٨

٣ـ حکوومەتی کوردستان، ڕێبەندانی ١٣٢٤ ـ سەرماوەزی ١٣٢٥ کورد لە گەمەی سۆڤێتی دا، نووسینی: نەوشیراون مستەفا، چاپی یەکەم ساڵی ١٩٩٣

٤ـ کتێبی" ڕۆژنامەی کوردستان " مەهاباد ١٣٢٤ ـ ١٣٢٥ هەتاوی (١٩٤٦)، ئامادەکردنی: ڕەفیق ساڵح و سەیق ساڵح، چاپخانەی دەزگای ئاراس، بنکەی ژین ساڵی ٢٠٠٧